

**UCHWAŁA NR XXXIV.5.2022
RADY GMINY WIENIAWA**

z dnia 8 lutego 2022 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy Wieniawa na lata
2022 – 2024.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834.) , w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328.)

Rada Gminy Wieniawa uchwala, co następuje :

§ 1.

Zatwierdza się Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Gminy Wieniawa na lata 2022-2024 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wieniawa oraz Dyrektorowi Centrum Usług Społecznych w Wieniawie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po 14 dniach od dnia jej opublikowania w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Wieniawa

Grzegorz Lipiński

Załącznik do uchwały Nr XXXIV.5.2022

Rady Gminy Wieniawa

z dnia 8 lutego 2022 r.

**Gminny Program
Wspierania Rodziny
na terenie
Gminy Wieniawa
na lata 2022 – 2024**

1. WSTĘP

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt. 1 cyt./w. ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy.

Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy. Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim jak i międzynarodowym.

Art.18. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawową zasadą Konstytucji jest ochrona praw rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony państwa.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze z którym obcuje dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Każda rodzina tworzy własną niepowtarzalną atmosferę życia. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego ich monitorowania i wsparcia, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodzinnych. Działania takie mogą być skuteczne jedynie przy założeniu współpracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę.

Pomoc rodzinie ma na celu w konsekwencji przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-

wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Niniejszy Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Gminy Wieniawa.

2. Zapisy Programu są spójne z aktami ustawodawstwa krajowego i lokalnego takimi jak:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz.483 z późn. zm.).
- 2) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328.).
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66.).
- 4) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249.).
5. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, 2469.)
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469.).
- 7) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834.).
- 8) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.).
- 9) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877).
- 10) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.).
- 11) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359)
- 12) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.).
- 13) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2020 r. poz. 1329).

3. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Wieniawa

Zadania z zakresu pomocy społecznej oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej na terenie Gminy Wieniawa koordynuje Centrum Usług Społecznych w Wieniawie. Jest ono głównym inicjatorem działań o charakterze pomocowym, aktywizującym oraz integrującym różne środowiska na rzecz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem działania Centrum Usług Społecznych w Wieniawie jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby uprawnienia i możliwości, wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach godnych człowieka, zapobieganie powstaniu nowych problemów społecznych przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, a także wspieranie rodzin wychowujących dzieci poprzez finansowe wsparcie na pokrycie potrzeb związanych z ich wychowaniem.

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych została dokonana na podstawie danych Centrum Usług Społecznych w Wieniawie, Urzędu Gminy w Wieniawie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Przysusze.

Analizując sytuację demograficzną Gminy Wieniawa pod kątem grup ekonomicznych widoczne jest niekorzystne zmniejszenie udziału osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału osób w wieku w wieku poprodukcyjnym (tabela 1).

Tabela nr 1. Ludność Gminy Wieniawa w latach 2019-2021 (wg grup ekonomicznych)

Mieszkańcy	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Ogółem:	5466	5451	5348
W wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)	1097	1104	1085
W wieku produkcyjnym	3408	3371	3291
W wieku poprodukcyjnym	961	976	972

Źródło: Ewidencja Ludności w UG Wieniawa

Głównym problemem, mimo znacznego spadku w porównaniu z latami ubiegłymi, z jakim borykają się mieszkańcy gminy Wieniawa jest bezrobocie obejmujące 7.80% ogółu mieszkańców gminy. W grudniu 2021 roku liczba bezrobotnych na terenie gminy Wieniawa wyniosła 417 osób, w tym 212 kobiet. Pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i bardzo często jest przyczyną powstania szeregu dysfunkcji (alkoholizm, przemoc, poczucie bezsilności). Mimo to, w ostatnich latach w Gminie Wieniawa obserwowany jest spadek liczby osób/rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z zakresu pomocy społecznej (tabela 2), mniejsza była też liczba wypłaconych świadczeń (tabela 3), co może być efektem zmian demograficznych i poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców gminy (wzrost liczby pracujących i spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych).

Tabela nr 2. Liczba rodzin /osób objętych pomocą

Rok	2019	2020	2021
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej/Liczba osób w rodzinach	115/389	104/347	74 /233
Liczba osób objętych pracą socjalną	178/550	126 / 390	74 /245
W tym wyłącznie pracą socjalną	63/161	45 / 83	24 / 44
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Gminy	7,11 %	6,36%	4,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań

Z dokonanej analizy wynika, że z roku na rok maleje liczba rodzin/osób korzystających z pomocy społecznej.

Podobnie rzecz ma się z ilością rodzin posiadających dzieci, a korzystających z pomocy społecznej (tabela nr 3).

Tabela Nr 3 Typy rodzin objętych pomocą społeczną

ROK	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
<i>RODZINY OGÓLEM o liczbie osób</i>	178	550	149	430	98	289
1	60	60	53	53	40	40
2	14	28	23	46	13	26
3	16	48	12	36	6	18
4	44	176	25	100	13	52
5	32	160	25	125	17	85
6 i więcej	12	78	11	70	9	68

W tym (w rodzinach ogółem) <i>Rodziny z dziećmi ogółem</i>	104	452	67	309	43	204
o liczbie dzieci						
1	16	48	10	33	5	14
2	49	196	28	119	15	65
3	30	150	21	105	18	92
4	6	37	6	38	3	19
5	3	21	2	14	2	14
6	0	0	0	0	0	0
7 i więcej	0	0	0	0	0	0
<i>Rodziny niepełne ogółem</i>	12	50	9	33	6	22
O liczbie dzieci						
1	2	5	2	4	1	2
2	5	19	5	19	4	16
3	3	13	2	10	1	4
4 i więcej	2	13	0	0	0	0
<i>Rodziny emerytów i rencistów Ogółem</i>	9	21	7	19	9	37
O liczbie osób						
1	3	3	2	2	0	0
2	3	6	2	4	5	10
3	1	3	0	0	0	0
4 i więcej	2	9	3	13	4	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań CUS

W latach 2019 – 2021 głównym powodem przyznawania świadczeń było ubóstwo. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami udzielania pomocy były bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym rodziny niepełne i wielodzietne, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba (tabela 4).

Powody przyznawania świadczeń mogą współwystępować ze sobą – wobec tego nie sumują się.

Tabela nr 4 Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2019 - 2021, które określone są w ustawie o pomocy społecznej (l. rodzin/l. osób w rodzinie).

Powód ubiegania się o pomoc społeczną	2019	2020	2021
Ubóstwo	74/252	55/177	40/118
Bezdomność	1/1	1/1	0/0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0/0	1/5	2/10
w tym: potrzeba ochrony wielodzietności	0/0	1/5	1/5
Bezrobocie	65/237	52/168	37/110
Niepełnosprawność	37/87	37/84	31/68
Długotrwała lub ciężka choroba	8/22	4/8	4/11
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego ogółem	66/298	48/224	27/137
w tym:			
Rodziny niepełne	9/34	9/32	5/18
Rodziny wielodzietne	41/216	35/185	24/129

Źródło: opracowanie własne

System świadczeń pieniężnych obejmuje największą grupę odbiorców i adresowany jest szczególnie do osób o najniższych dochodach. Podstawową formą świadczeń pieniężnych są zasiłki, z których korzysta największa liczba odbiorców pomocy społecznej w Wieniawie. Należą do nich zasiłki celowe i celowe specjalne, realizowane ze środków pochodzących z dochodów własnych gminy, zasiłki okresowe, stałe i zadania wykonywane w ramach Rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu”, na realizację których środki finansowe przekazywane są z budżetu państwa w formie dotacji. Zestawienie świadczeń pieniężnych realizowanych przez Ośrodek (obecnie CUS) przedstawia Tabela nr 5.

Tabela 5. Świadczenia pieniężne w formie zasiłków.

	2019			2020			2021		
	Liczba osób, którym decyzja przyznano świadczenie	Liczba osób w rodzinie	Kwota świadczeń	Liczba osób, którym decyzja przyznano świadczenie	Liczba osób w rodzinie	Kwota świadczeń	Liczba osób, którym decyzja przyznano świadczenie	Liczba osób w rodzinie	Kwota świadczeń
Zasiłki stałe	23	28	127 503	24	25	148 243	23	24	124 403
Zasiłki okresowe	13	37	13 960	11	19	15 734	7	15	9 842
Posiłek	139	326	43 508	114	271	12 445	67	167	19 637
Usługi opiekuńcze	3	3	25 360	3	4	40 913	3	5	30 305

Źródło: opracowanie własne

Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej 2019 rok - 5 decyzji, 46 świadczeń, 107 677 kwota, liczba rodzin - 5, liczba osób w rodzinach, rok 2021 – 2, 24, 72007, 2, 2

Ośrodek (obecnie CUS) realizował dożywianie w ramach wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”, poprzez finansowanie dzieciom posiłków w placówkach oświatowych (szkolach, przedszkolach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych,) na podstawie zawartych z placówkami porozumień.

Tabela nr 6. Dożywianie w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”

Świadczeniobiorcy	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci/osób	Liczba rodzin	Liczba dzieci/osób	Liczba rodzin	Liczba dzieci/osób
Dzieci do 7 roku życia – gorący posiłek	70	4	58	4	35	3
Młodzież do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej (ponadpodstawowej) – gorący posiłek	70	135	58	112	35	64
Zasiłek celowy	19	19	79	82	17	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań CUS

Od kilku lat Gmina Wieniawa realizuje pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów. Pomoc przysługuje w formie: stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego. Ilość uczniów objętych pomocą w tej formie w latach 2019 - 2021 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 7. Statystyka wypłaconego stypendium w latach 2019 – 2021

ROK	Ilość uczniów, którym	Ilość uczniów, którym
-----	-----------------------	-----------------------

	przyznano stypendium	wypłacono zasiłek szkolny
2019 r.	85	0
2020 r.	90	2
2021 r.	66	2

Źródło: opracowanie własne

Jednym z przejawów dysfunkcyjności systemu rodzinnego jest występowanie przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ze strony rodziców, doznane urazy, krzywdy fizyczne i psychiczne, w bardzo negatywny sposób wpływają na kształtowanie się osobowości człowieka. W życiu dorosłym dziecka krzywdzonego mogą wystąpić zaburzenia osobowości, depresje, próby samobójcze, większa skłonność do sięgania po alkohol czy środki psychoaktywne. Ponadto, osoby doświadczające przemocy w dzieciństwie, jako osoby dorosłe częściej wykazują skłonność do stosowania przemocy wobec swoich dzieci, powielając przemocowe zachowania rodziców. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z jej zapisami, w Gminie Wieniawa funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na interdyscyplinarnej współpracy instytucji i podmiotów, prowadzonej w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz pracy powoływanych przez Zespół grup roboczych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” w indywidualnych przypadkach. Wiodącą rolę w realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w Gminie Wieniawa, pełni Centrum Usług Społecznych w Wieniawie. W 2021 roku Zespół Interdyscyplinarny kontynuował z lat poprzednich 2 procedury „Niebieskiej Karty” oraz zajął się prowadzeniem 3 nowych spraw w ramach tej procedury. W porównaniu z rokiem 2020 jest to spadek.

Tabela 8. Statystyka procedur w ramach „Niebieskiej Karty”.

Procedura „Niebieskiej Karty”		
ROK	2020	2021
Kontynuowane z lat poprzednich	3	3
Rozpoczęte w danym roku	10	7
Zakończone w danym roku	8	5

Źródło: opracowanie własne

Jednym z najistotniejszych czynników warunkujących właściwe funkcjonowanie dziecka w środowisku społecznym jest zdolność rodziców do prawidłowego reagowania w sytuacjach wychowawczych, uwzględniająca potrzeby dziecka, określona przez wiedzę, system wartości i norm. Niezbędna jest świadomość celów wychowania i umiejętność działania wychowawczego. Systemy rodzinne, w których rodzice mają trudności w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych są częściej narażone na występowanie niedostatku, ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Znaczenie i rola rodziny w całości kształcie rozwoju dziecka jest ogromna, zaś umiejętności wychowawcze rodziców mają kluczowe znaczenie. Każde dziecko wymaga komunikowania uczuć oraz udzielania wsparcia stosownego do wieku i potrzeb indywidualnych. Prawidłową postawą rodzicielską cechuje akceptacja dziecka, współdziałanie z dzieckiem oraz uznanie praw dziecka. Rodziców, których negatywne wzorce zachowań w sposób stały i dominujący wpływają na życie dziecka, cechują postawy rodzicielskie negatywne, tj.: postawa unikająca, postawa odrzucająca, postawa nadmiernie chroniąca, postawa nadmiernie wymagająca. Udzielanie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych stanowi zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadanie obowiązkowe gminy. W myśl art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku gdy centrum usług społecznych poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy i dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik

socjalny występuje do dyrektora centrum usług społecznych z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny. Po otrzymaniu wniosku dyrektor Centrum przydziela rodzinie asystenta rodziny. Asystent rodziny realizuje działania na rzecz wspierania rodziny w ramach zadaniowego czasu pracy, w miejscu zamieszkania rodziny lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Po dokonaniu diagnozy sytuacji w rodzinie, określenia zasobów, ograniczeń, oczekiwań oraz potrzeb rodziny, asystenci rodziny opracowują przy współudziale rodziny oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną. Ponadto, asystent rodziny, wspólnie z członkami rodziny, w okresach półrocznych przygotowują ocenę realizacji planu pracy. Okres wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny może być różny. W rodzinach, w których role rodzicielskie wypełniają osoby z niepełnosprawnością intelektualną wsparcie asystenta może obejmować okres do osiągnięcia pełnoletności przez najmłodsze dziecko w rodzinie.

Zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należy m.in. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, udzielanie wsparcia dzieciom czy podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Wskazać należy, że wśród rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny, zdarzają się również takie, gdzie negatywna postawa rodziców, brak chęci współpracy z asystentem oraz brak motywacji do podejmowania działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie, uniemożliwiają realizację planu pomocy oraz działań wspierających przez asystenta rodziny. Brak współpracy ze strony rodziców stanowi jedną z trzech przesłanek zakończenia pracy asystenta w rodzinie.

Centrum Usług Społecznych w Wieniawie, a przed przekształceniem Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieniawie od 2013 roku, obejmuje wsparciem rodziny przeżywające trudności w wykonywaniu zadań opiekuńczo – wychowawczych poprzez pracę asystenta rodziny. W roku 2021 roku w Centrum Usług Społecznych w Wieniawie zatrudniony był 1 asystent rodziny, który obejmował wsparciem 5 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Tabela 9. Liczba rodzin objętych asystenturą z wyszczególnieniem małoletnich dzieci.

Liczba rodzin objętych asystenturą w 2021r.	5
Liczba małoletnich dzieci w rodzinach	15

Źródło: opracowanie własne

4. Zasoby instytucjonalne realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny na terenie Gminy Wieniawa.

Lp.	Nazwa	Zadania
1.	Urząd Gminy Wieniawa	Dowóz dzieci niepełnosprawnych;
2.	Centrum Usług Społecznych w Wieniawie	Wypłata zasiłków: rodzinnego wraz z dodatkami, świadczenia wychowawczego „500+”; świadczeń opiekuńczych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego, wydawanie Karty Dużej Rodziny, zasiłku dla opiekuna, pomoc materialna o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego dla dzieci; Praca socjalna Pracowników Socjalnych; Wsparcie Asystenta Rodziny; Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej; Opieka wytchnieniowa; Możliwość skorzystania z rodzin Wspierających; Pomoc finansowa, rzeczowa; Dożywianie dzieci w szkołach, ośrodkach szkolno-wychowawczych, przedszkolu; Współpraca z instytucjami i organizacjami z poza terenu gminy zajmującymi się pomocą w rodzinie

3.	Punkt informacyjno - konsultacyjny	Dyżury specjalisty terapii uzależnień
4.	Zespół Interdyscyplinarny	Wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężaniu problemu przemocy. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
5.	Placówki Oświatowe: - Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Wieniawie - Publiczne Przedszkole - Szkoła Podstawowa w Sokolnikach Mokrych	Działalność edukacyjno - wychowawcza, Wsparcie pedagogiczne, psychologiczne dla rodziców i dzieci, Realizacja programów edukacyjnych
6.	Gminne Centrum Kultury i Sportu w Wieniawie	Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych mające na celu rozwijanie pasji zainteresowań i talentów – świetlice środowiskowe. Zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży uczęszczających do świetlic wiejskich,
7.	Organizacje pozarządowe - Stowarzyszenia	Integracja społeczności lokalnej

Źródło: opracowanie własne

5. Cel główny Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024

Wsparanie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

Cele szczegółowe:

- 1) Diagnostowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:
 - a) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
 - b) pracę socjalną polegającą na rozpoznaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym
 - c) konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcyjność rodziny.
- 2) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:
 - a) objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i szkół ponadgimnazjalnych na terenie placówek oświatowych
 - b) monitorowanie zagrożeń dot. sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia na terenie gminy Wieniawa
 - c) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej.
- 3) Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia poprzez :
 - a) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu jej zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,

- b) umożliwienie rodzinom przeżywającym trudności korzystania z pomocy rodzinom wspierających, które przy wsparciu asystenta rodziny pomagają w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych,
 - c) pomoc w dostępie rodzinom przeżywającym trudności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego
 - d) pomoc w dostępie rodzinom do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.
- 4) Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących poprzez:
- a) Monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną;
 - b) Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień;
 - c) Angażowanie i motywowanie rodzin do pomocy w dostępie do podniesienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową dostarczenie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
 - d) Współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, policją placówkami służby zdrowia, sądami, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.
- 5) Dążenie do reintegracji rodzin poprzez:
- a) pomoc rodzinom z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej,
 - b) przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin.

6. ADRESACI PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie na lata 2022-2024 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Gminy Wieniawa. Do realizacji celów programu przyjęto definicję rodziny, która została wskazana w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej określającą rodzinę, jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Zauważyć należy, iż rozumienie to nie wymaga występowania instytucjonalnej formy małżeństwa czy więzi pokrewieństwa, zatem rodziną nazwane zostaną wszystkie osoby wykazujące znamiona pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym. Adresatami programu są przede wszystkim rodziny wychowujące dzieci, w tym w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, rodziny o trudnej sytuacji materialno-bytowej, rodziny zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, jak również rodziny, którym została ograniczona lub odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej, kobiety w ciąży i ich rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiety w sytuacji niepowodzeń położniczych, rodziny dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

- 1) Środki własne gminy zaplanowane na dany rok budżetowy w Centrum Usług Społecznych w Wieniawie i Urzędzie Gminy w Wieniawie.
- 2) Środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
- 3) Dotacje celowe z budżetu państwa, dotacje na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz inne środki zewnętrzne, np. środki unijne.

8. REALIZACJA PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Centrum Usług Społecznych w Wieniawie we współpracy z :

- 1) Urzędem Gminy w Wieniawie,
- 2) Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Przysusze,
- 3) Komendą Powiatową Policji w Przysusze,
- 4) Placówkami Oświatowymi z terenu gm. Wieniawa,
- 5) Gminnym Centrum Kultury i Sportu w Wieniawie,
- 6) Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Przysusze,
- 7) Publicznym i Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej z terenu gminy Wieniawa,
- 8) Kuratorami Sądowymi,
- 9) Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 10) Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii.

9.

MONITORING I EWALUACJA

Koordynatorem programu jest Centrum Usług Społecznych w Wieniawie.

Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji, planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas realizowanych. Dla skutecznej realizacji założonych w programie działań, prowadzenia ewaluacji i monitoringu realizacja Programu winna opierać się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, innymi podmiotami oraz organizacjami. Realizatorzy zadań, wskazani w niniejszym Programie, zobowiązani są do przekazywania informacji i danych, niezbędnych do opracowania rocznych sprawozdań z realizacji Programu, Centrum Usług Społecznych w Wieniawie, jako instytucji koordynującej realizację Programu i odpowiedzialnej za przygotowanie rocznych sprawozdań z realizacji Programu. Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Wieniawie co roku przedkłada Radzie Gminy sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji programu łącznie ze sprawozdaniem działalności Centrum.

10. PODSUMOWANIE

Przedstawione w Programie działania mają charakter subsydiarny, wspierający rodziny, mający wzmocnić ich zasoby i kompetencje w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Działania te mają systemowo wspierać rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo - wychowawczych, a w konsekwencji pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej istoty. Pozwolą również zatrzymać dziecko w jego rodzinie naturalnej lub umożliwią powrót do niej w razie czasowego umieszczenia w pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe tylko przy współpracy instytucji powołanych do wspierania rodziny podmiotów, przy współpracy i współdziałaniu ze strony rodzin, gdyż osiągnięcie zakładanych celów w znacznej mierze jest zależne od członków rodzin, ich motywacji do zmiany sytuacji i przezwyciężenia trudności.

Uzasadnienie

Samorządy lokalne odpowiadają za tworzenie i funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Działania na rzecz rodziny to działania na rzecz całej wspólnoty, a wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności, dlatego jest to tak istotne zadanie

Zgodnie z treścią art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159, 1006, 1981, 2270, 2328.) Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminny program wspierania rodziny.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami. Ważne jest by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzania się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna przede wszystkim być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

System wspierania rodziny i pieczy zastępczej został utworzony także ze względu na dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Skuteczna pomoc dla rodzin przewyżających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.